

nju »folklorizmu«, spominjući autore i navodeći njihova djela u kojima se o tome govori više.

Opisujući pojedine plesove, G. Dąbrowska najprije daje osnovne podatke o tome gdje je ples zapisan i kada, tko ga je izvodio te uz kakvu glazbenu pratnju. Slijede muzički zapis i kinetogram pa eventualni stihovi pjesama ako se uz ples i pjeva. Nekim primjerima dodan je i crtež plesnog prostora, pozicijske situacije plesača a i njihovo eventualno kretanje po prostoru. Knjiga predstavlja veoma pregledno štivo za one koji poznaju Labanovu kinetografiju. Samo kod pojedinih plesova pridodan je i opis riječima, te ga mogu razumjeti i oni koji ne poznaju kinetografiju. To je možda i jedina zamjerka knjizi. Pisana je gotovo isključivo za stručnjake znanstvenike, a manje se njome mogu poslužiti praktičari, oni koji se bave scenskom primjenom folkloru.

Djelo završava obilnom bibliografijom, tabelama koje na veoma jednostavan način ilustriraju klasifikaciju plesova Mazowsza prema glazbi, ritmu, sudionicima i funkciji plesova, te indeksima kazivača i plesova.

»Taniec ludowy na Mazowszu« daje obilje komparativne građe svim onima koji se bave narodnim plesovima većeg dijela Evrope. Djelo Grażyne Dąbrowske predstavlja prvorazredan etnokoreološki pothvat i do sada je najbolja knjiga iz poljske literature te vrste. Ona može poslužiti kao uzorak svakom znanstveniku koji piše knjige s područja etnokoreologije.

Ivan Ivančan

Janez Bogataj, Mlinarji in žagarji v dolini zgornje Krke, Izd. DITC — tozd Časopis Dolenjski list Novo Mesto, Znanstveni inštitut filozofske fakultete Univerze Edvarda Kardelja v Ljubljani, Dolenjski muzej Novo Mesto, Novo Mesto 1982, 192 str.

Već je sam naslov ove knjige indikativan. Riječ je o **mlinarima i**

pilarima, a ne o **mlinovima i pilarnama**. U žarištu su autorova interesa, dakle, ljudi a ne predmeti. Svoju je orijentaciju, kakva danas prevladava među mladim slovenskim etnologima, autor i objasnio u uvodnom poglavlju. Smatrajući da je proučavanje predmeta — što je bilo karakteristično za raniju etnologiju — onemogućilo istraživanje njihove uloge u svakodnevnom životu, založio se za usmjerenje koje bi u prvom redu istraživalo čovjeka kao stvaraoca kulturnih pojava i nosioca kulture. I mlinarima na gornjoj Krki, čija se djelatnost u našem vremenu sve više gasi, ne pristupa sa željom da osvijetli još jedan među reliktima kulturne baštine, već ih promatra kao određenu društvenu skupinu vlastitog životnog stila, ali istodobno i u interakciji prema cjelokupnoj zajednici.

U svom načinu izlaganja autor mlinarsku i pilarsku djelatnost ne promatra izdvojeno, već je ugrađuje i u vremenski kontinuitet i u prostorni kulturni kontekst. Stoga mu se poglavljje što slijedi nakon uvodnoga sastoji od pregleda razvoja mlinarstva i pilarstva u Sloveniji (najraniji tragovi sežu u 9. st.), da bi u sljedećem ocrtao gospodarske i društvene uvjete koji su u krajevima oko gornje Krke bili od značenja za ovu djelatnost. U tom opširnom pregledu, osim topografije i gospodarskih karakteristika regije, autor je iznio osnovne značajke načina života stanovnika Suhe krajine i doline Krke, sadašnje privredno stanje, socijalna kretanja, proces deagrarizacije i urbanizacije i dr. Tu nas upoznaje s postojećim fondom mlinova i pilana, koje je prikazao tabelarno. Kombinirajući na tabelama i grafikonima nekoliko vrsta podataka — kako o objektima tako i o njihovim vlasnicima i korisnicima — izbjegao je deskripciju pojedinačnih objekata i čitaocu omogućio uvid u već sistematiziranu građu.

Tek nakon ovih pregleda razmatra osnovnu temu: način života mlinara i pilara uz Krku, kakav se odvijao u razdoblju od početka 20. st.

do 1975. g. Omogućio nam je da steknemo uvid u mlinarsku i pilarsku svakodnevicu, promotrimo od čega im se sastojao posjed, na koji su način stanovali, hranili se i odijevali, kako su proizvodili i trošili, provodili slobodno vrijeme i sl. Osim samog toka radnog procesa prikazana je i podjela rada, u kojoj su uz članove obitelji sudjelovali i mlinarski pomoćnici, naučnici, sluga i sluškinje s mlinareva (pilareva) gospodarstva, što je sve odražavalo životni stil ove društvene skupine.

Kako su mlinovi osim funkcije »servisa« služili svojim mušterijama i kao mjesta za sastajanje, komunikacijska središta, autor nam i o tome pripovijeda, dotičući tako i neke aspekte društvenog života. Pisac ne zanemaruje ni gospodarsku ulogu ovih obrtnika, pokazujući njihov udio u cjelokupnoj ekonomici, s osobitim naglaskom na svinjogojstvu kao komplementarnoj djelatnosti mlinarstvu. U nastojanju da potpuno ocrtata socio-kulturnu fizionomiju mlinara i pilara autor je prikazao njihove norme i vrednote, odnos prema stručnim udruženjima (poštovanje i zanemarivanje dogovora i propisa), te realnu životnu zbilju u vremenu između dva rata, u složenoj ratnoj situaciji i prilikama do 1952. godine. Dalji krug promatranja bila mu je uloga, struktura i funkcioniranje ove društvene skupine u odnosu prema užoj i široj zajednici, prema selu i pokrajini. Za ocjenu društvenog položaja i prestiža mlinara poslužio se pregnantno izraženim lokalnim uzrečicama i poslovicama.

Knjiga je pisana zanimljivo. Dopunjavanje »suhih« (statističkih i dr.) podataka doslovno citiranim kazivanjima i ocjenama ljudi, s kojima se autor susretao u svojim terenskim istraživanjima, kao i navođenje uobičajenih lokalnih izreka, čine stil pisca izrazito životnim, a tekst knjige lako čitljivim. Predočavanje raznovrsne građe na tabelama i grafikonima pridonijelo je konciznosti izlaganja, što je nesumnjivo vrлина ove knjige, a dobri crteži i

fotografije (većinom djelo samog autora) funkcionalno ilustriraju tekst. Po našem mišljenju knjiga Janeza Bogataja nije samo cjelovit prikaz jedne obrtničke djelatnosti koja iščezava, a kojoj se u dosadašnjoj slovenskoj etnologiji nije posvećivala osobita pažnja. Ta nam knjiga uz to svojom teorijskom orijentacijom i metodološkim postupkom otvara neke nove vidike u etnološkom radu.

Aleksandra Muraj

Edit Kerecsényi, Povijest i materijalna kultura pomurskih Hrvata. A Mura menti horvátok története és anyagi kultúrája. Poduzeće za izdavanje udžbenika, Budimpešta 1982, 390 str. + 4 tabele.

Mađarska etnologija ima dugu tradiciju i značajne rezultate. Njihove monografije o narodnom životu imaju redovito povijesnu dokumentacijsku osnovu koja se zasniva na arhivskom istraživanju. Demografska povijest postaje sve značajnija komponenta etnoloških istraživanja.

Na metodologiji demografske povijesti zasniva se i ova, specifična knjiga. Specifična zato što je objavljena u Mađarskoj ali na hrvatskom jeziku. Napisala ju je dugogodišnja direktorica muzeja Thury György u Velikoj Kanjiži dr Edit Kerecsényi koja već više od dvadeset godina istražuje pomurske Hrvate i njihovu kulturu. Bavi se pretežno poviješću i materijalnom kulturom; poznaje i duhovnu i socijalnu kulturu, ali se u njih rjeđe upušta jer smatra da jezik ne poznaje dovoljno da bi na primjer analizirala usmenu književnost ili običaje (premda i to dobro poznaje). Stoga je ova knjiga napisana na mađarskom i prevedena.

Uza samu granicu Mađarske i Jugoslavije, u neposrednoj okolici Velike Kanjiže (Nagykanizsa), u južnom dijelu mađarske županije Zala pokraj rijeke Mure živi mala skupina Hrvata. Po dijalektu kojim govore (kajkavski), po materijalnoj i